

בס"ד, יום ראשון יב' טבת תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת זבחים צח – קך (92)

א. (1) מה ילפינן בסוגיין מהא דכל הקרבנות הוקשו למנחה (פרט), והאם אפשר ללמוד לאלו הדינים ממקומות אחרים, ומדוע? (2) מה ילפינן בסוגיין מהא דהוקשו כל הקרבנות לחטאת (פרט), ומהיכן ידעינן דכן הוא הדין בחטאת? והאם אפשר ללמוד לאלו הדינים ממקום אחר, ומדוע? (3) מה ילפינן בסוגיין מדהוקשו כל הקרבנות לאשם (פרט), ומהיכן ידעינן דכן הוא הדין באשם? והאם אפשר ללמוד לאלו הדינים ממקומות אחרים, ומדוע?

ב. (1) האם בכל גווני דניתו דם חטאת על בגד טעון הוא כיבוס? הוכח! (2) אדם שיש לו בבגדו דם או רבב, האם יכול להטביל את בגדו בל להסירם, ומדוע? והאם באופן דיש עליו גם דם וגם רבב הדין שונה, ומדוע? (3) הטעון טבילה מדרבנן, האם טעון אף הערב שמש? והאם יש להוכיח דבר זה ממתניתין או מסוגיין? (4) כהן שהיה טמא בשעת קבלת הדם ובשעת זריקה או הקטרה כבר נטהר (כגון מחוסר כיפורים שהביא כפרתו בנתיים), או שבשעת הקבלה היה טהור ונטמא בשעת הזריקה, האם חולק הוא בקדשים, ומנלן?

ג. (1) כיצד התפרש הקרא "הכהן המחטא אותה יאכלנה", ומה ההכרח לפרשו הכי? והאם למסקנת סוגיין תלוי הוא "במחטא" אותה, ומנלן? (2) מה דינם של בעל מום, טבול יום, וקטן באכילת קדשים ובחלוקת קדשים, ומנלן? (3) אונן שרוצה לאכול קדשים בלילה האם צריך טבילה? ומה דינו לענין נגיעה בקודש בעודו אונן? והאם כשטבל דינו שונה? (4) המסיח דעת משמירה מטומאה, מה דינו לענין אכילת קודש או תרומה?

ד. 1) מי שהיה על ראשו סל עם גרוגרות ומגריפה של ברזל על גביהם והסיח דעתו משמירת הסל או משמירת המגריפה, מה דין הסל הגרוגרות והמגריפה, ומדוע? ומה הוכיחו מינה בסוגיין? 2) היכי משכחת לה טומאה דנאסר רק באכילה ולא בנגיעה? 3) מי שמת לו מת, האם יכול לאכול קדשים בלילה מדאורייתא או מדרבנן (פרט), ומדוע? ומה דינו היכא דמת מאתמול ורק נקבר היום (להמבואר בעמוד זה), ומדוע? 4) האם אונן יכול לשלח קרבנותיו (פרט), ומנלן?

ה. 1) מה היא שיטתו וטעמו של ר' שמעון בדין אכילת קדשים בליל יום מיתה ובליל יום קבורה, אליבא דרב מרי? ומה שיטתו לענין הבאת קדשים באנינות? 2) מה היא שיטתו של אבוי בדעת ר' שמעון גבי הבאת קדשים באנינות? ומהיכן הוכיח לשיטתו? והאם היכא דהותר לו להביא הותר לו אף לאכול, ומדוע? והאם אכילת פסחים מעכבא לשיטתו, ומנלן? 3) מי שמת לו מת בערב פסח, האם יטמא לו או לאו, ומדוע?

ו. 1) כיצד ביאר רבא את הסתירה בדעת ר' שמעון האם אונן אוכל את פסחו או לאו? והאם תליא היא בפלוגתא אי אכילת פסחים מעכבא אי לאו, ומדוע? 2) השומע על מתו או מי שליקטו לו עצמות אביו, מה דינו לענין אבילות ולענין אכילת קדשים? 3) מה היא הסתירה שהקשו בברייתא לענין אכילת קדשים בליל יום קבורה, וכיצד יישבו את הסתירה? 4) כיצד התבארה בסוגיין פלוגתת רבי וחכמים בענין "עד מתי מתאונן עליו", ומה ההכרח לבאר הכי? והאם איסורו של ליל יום מיתה שוה לאיסורו של ליל יום קבורה?

ז. 1) כיצד ביארה הברייתא את הנאמר ביום השמיני למילואים "כי כן ציותי" "כאשר צויתני" ו"כאשר ציוה ה'"? והאם האי ברייתא יכולה לסבור דמשום אנינות נשרפה, ומדוע? והאם אפשר לבאר את אלו הציווים באופנים אחרים? 2) באר בקצרה את המשא ומתן שהיה בין משה לאהרון בענין שריפת שער החטאת לפי כל השיטות המבוארות בסוגיין!

ח. 1) כיצד ביאור המקרא "הן היום הקריבו" ותקראנה אותי באלה" ואכלתי חטאת היום" אליבא דרבנן ואליבא דר' נחמיה? 2) איזה חטאת נשרפה, ומנלן? ואמאי שרפו רק אותה? 3) למאן דאמר מפני אנינות נשרפה, אמאי לא נתנוה לפנחס או למשה שיאכלום? 4) כיצד התבאר המקראות "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם" וישמע פנחס הכהן?"

ט. 1) היכן מצינו שהותר זר באכילת קדשי קדשים? ואמאי הובא בסוגיין? 2) מה היה דינו של משה לענין חלוקת קדשים ולענין ראיית הנגעים, ומניין? 3) מה היו שמחותיה של אלישבע באותו יום של שמני למילואים, והאם סותר הוא לדברי רב גבי כהונה, ולדברי עולא גבי מלכות, ומדוע? 4) כיצד צריך לנהוג עם מלך רשע, ומניין? 5) מה הוא לשון "הלום" הכתוב בתורה? והאם מצינו יוצאים מן הכלל, ומדוע?

י. 1) מה דינו של בעל מום באכילת קדשים ובחלוקתן, ומניין (פרט)? והאם אפשר ללמוד מום עובר ומום שאינו עובר מהדדי, ומדוע? 2) מאי קמשמע לן מתניתין בהא דכל שאינו ראוי לעבוד אינו חולק? ומה ההכרח דרק הא מילתא קמשמע לן? והאם כללא הוא? 3) אאיזה זמן קפדינן על הכהן שיהיה טהור כדי שיוכל לחלוק בקדשים, ומניין? 4) האם בכל הקרבנות נאמר האי דינא דטמא אינו חולק, ומדוע?

יא. 1) מה הוא "מותר אשם"? ומאי עבדינן ביה? ולמי שייך עורה, ומדוע? 2) המתפיס תמימים לברק הבית, או המקדיש נכסיו והיו בהם אף בהמות הראויות למוזבח, מאי עבדינן בהו ובעורן, ומדוע? 3) מה דין עורה של עולת התמיד? והאם סותר הוא למאי דכתיב "עולת איש", ומדוע? 4) מה דין עורה של עולת אשה, ומניין? והאם ילפינן מינה נמי לעולת עבד, ומדוע? ומה דין עורה של עולת הגר, ומניין?

יב. 1) האם האי דינא של "עור העולה אשר הקריב לו יהיה" נאמר דווקא בעולה, ומניין? ואי נימא דיש עוד קדשים דדינם כעולה, אמאי כתיב רק "עור העולה"? 2) כיצד דרשינן לקרא "אשר הקריב לו יהיה"? 3) האם בכל גווני נאמר האי דינא דעור העולה לכהן (פרט), ומניין? ומה היא הסתירה שהקשו בסוגיין בהאי דינא, וכיצד יישבו? 4) האם מאי דאמרינן בבא קמא גבי אשם גזילות שקרב קודם השבת הממון סותר להמבואר בסוגיין, ומדוע?

יג. 1) היכא דאבד הבשר או נשרף, האם יכולים לזרוק הדם, ומדוע? ואי נימא דאסור לזרוק הדם, האם בגוונא דעבר וזרקו תועיל זריקתו לכל הפחות לענין עורו, ומדוע? והאם היכא דהבשר לא אבד אלא נטמא או נפסל ביוצא, דינו שונה, ומדוע? 2) מה אמר ר' חנינא סגן הכהנים שמעולם לא ראה, ומאי אתי לאשמועינן? 3) מה הוסיף ר' עקיבא על דבריו של ר' חנינא סגן הכהנים, והאם בכל גווני אמרה? וכיצד קיימא לן?

יד. 1) היכן היה שריפתם של פרים הנשרפים? ומאימתי נטמאו בגדי השורפין? 2) כמה בתי הדשן היו, והיכן היו ממוקמים, ולמה היה משמשים? 3) פרים הנשרפים שהלינם למחר או שחישב עליהם מחשבת לינה, מה דינם (פרט), ומדוע? 4) האם לינה או מחשבת לינה פוסלת בקטורת? והאם יש להוכיח מקטורת דכל השנה לקטורת דכהן גדול דיום הכיפורים, ומדוע? 5) כיצד התבארו בגמ' דברי לוי "שאיירע בהן פסול ביציאתן"?

בהעלחה!

תשובות למבחן זכאים צח קד

א. (1) ילפינן דמה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף שלמי ציבור אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה. ואף דבחטאת ואשם נמי כתיב זכרי כהונה, מכל מקום לא ילפינן מהם, ולרש"י הוא משום דכתיב בהו מיעוטא ד"הוא". והתוס' ביארו דהוא משום דלכתחילה לא ילפינן למידי דאינו שייך בכל הקרבנות, ורק ממנחה דאי לאו דלהכי אתא לא ילפינן מינה מידי, שפיר אמרינן דלהכי אתי. ומכל מקום איכא תנא דיליף לה מדכתיב בפרש קורח "קדש קדשים". ואיכא דילפו לה מדהוקשו שלמי ציבור לחטאת. ור' עקיבא יליף ממנחה דמה מנחה מקדשת בבליעה, הוא הדין שאר הקרבנות מקדשים בבליעה.

(2) ילפינן דמה חטאת מקדשת בבליעתה כדכתיב "קדש" כן שאר הקדשים מקדשים בבליעתם. וכתב רש"י דממנחה לא ילפינן, משום דאיכא למימר דלא ילפינן ממנחה אלא לזכרי כהונה, ולא לענין קידוש משום דאמרינן דשאני מנחה דרכיבא. ור' עקיבא יליף מינה נמי דמה חטאת באה משלו כדכתיב בפר אהרון "יקח לו", ובאה ביום כדכתיב "ביום הזה", וטעונה ימין משום דכתיב בה אצבע וכהונה וילפינן לה בגזירה שוה ממצורע, והוא הדין שאר קרבנות. ומסקינן, דלענין יום כדי נסבה דהא ילפינן מדכתיב ביום צוותו. וכן ימין למאן דאמר דסגי או באצבע או בכהונה כדי נסבה.

(3) ילפינן דמה אשם אין בו שפיר ושליא דהא מן הזכרים הוא בא, אף כל אין בהם שפיר ושליא, ולרש"י היינו דאין מקריבים את אימוריהם, ולתוס' היינו דאין קדושין. והני מילי שפיר ושליא אבל ולד גמור ילפינן מדכתיב "רק קדשין וגו'" דשפיר קדשי. ומעולה לא ילפינן משום דלא ילפינן לשאר דיני ההקטרה מעולה, דהרי לא באין כליל. וכתבו התוס' דלפירושה אכתי תיקשי. ור' עקיבא יליף מינה דכי היכי דעצמות אשם מותרות, וילפינן לה מהא דבשרו מותר, או מדכתיב "לו יהיה", או ממיעוטא דכתיב "הוא". כן נמי שאר הקרבנות עצמותיהם מותרות. ואי נימא דמסברא יליף לה, אתי רק לעולה. ואי נמי דמדכתיב ילפינן לה, ילפינן לכל הקרבנות. אמנם איכא מאן דאמר דיליף עולה משלמים בגזירה שוה דלו יהיה לו יהיה, ויש לומר דהאי מאן דאמר סבר דלא ילפינן אלא לענין נאכלים.

ב. (1) מסקנת רבא דרק היכא דהדם נבלע בבגד טעון הוא כיבוס, ומשום הכי אם כבר נבלע בבגד דם עולה ושוב חזר וניתו על אותו מקום דם חטאת, אינו טעון כיבוס.

(2) סתם דם או רבב כיון דמקפידים עליהם הרי הם חוצצין, אבל טבח דאינו מקפיד על דם אינו חוצץ, וכן מוכר רבב דאינו מקפיד על רבב, אינו חוצץ. ואיבעיא לרבא בגוונא דהוא גם מוכר רבב וגם טבח ויש לו בבגדו גם דם וגם רבב, האם אמרינן דאינו מקפיד, או דלמא דעל תרתי הוא כבר מקפיד דגנאי הוא לו שיראו שניהם על בגדו, וסלקא בתיקו.

(3) כתבו התוס' דאלו הטעונים טבילה מדרבנן, אינם טעונים הערב שמש. ואף דבמתניתין קתני אף לענין מחוסר כיפורים דאין חולקין לו לאכול לערב, ומשמע דרק בערב שרי, איכא למימר דקתני לה אגב טבול יום. דהא אדרבה מוכח להלן בסוגיין דאינו טעון הערב שמש, דהא כדמוקי לה דמה דאונן טעון טבילה הוא משום היסח הדעת משרץ, מקשינן והא בעי הערב שמש, משמע דאילו משום הא דרבנן הצריכו טבילה לאונן, אינו טעון הערב שמש. אמנם כתבו התוס' דאשכחן טעון טבילה מדרבנן דטעון הערב שמש, כגון הפורש מן הערלה, וכן מי שניתו עליו צינורא דנכרי דעשאו כזב, או כלי הנעשה על ידי עם הארץ, וכן בגדי אוכלי קודש דהם מדרס לחטאת.

(4) כתבו התוס' דמדכתיב "המקריב את דם האשם" ילפינן דבעינן דבשעת הקבלה יהיה טהור ואם היה אז טמא אינו חולק בקדשים. ומדכתיב "הזורק את דם השלמים" ילפינן דבעינן שיהיה טהור בשעת הזריקה, ולא מהני מה שהיה טהור בשעת הקבלה.

ג. (1) מסקינן דהכהן הראוי לחיטוי הוא חולק בקדשים, דליכא למימר דקאי כפשוטו על אכילה, דהא קטן אוכל אף דאינו ראוי לחיטוי. וקאמר רב יוסף דמדאפקיה רחמנא בלשון אכילה, ילפינן דבעינן ראוי לאכילה. ולמסקנת סוגין לא תליא כלל במחטא אלא בראוי לאכילה, דהא כהן גדול מקריב אונן ואינו חולק.

(2) בעל מום חולק בקדשים, וילפינן לה מריבויא ד"כל זכר", ועל כרחך דאתי לחלוקה, דאי לאכילה הא כתיב להדיא "ומן הקדשים יאכל". וטבול יום אינו חולק, דהא מסקינן דבעינן ראוי לאכילה כדכתיב "יאכלנה" דכל שאינו ראוי לאכילה אינו חולק, ופשיטא דאף אינו אוכל, דהא כתיב דרק לאחר טהרתו יכול לאכול. וקטן אוכל אבל אינו חולק דילפינן לה מדכתיב "איש כאחיו" וכתב רש"י דמהא גופא דהוצרכה התורה למעטו מחלוקה, משמע דיכול לאכול. [אי נמי ממשמעות דכל זכר נפיק. ולמסקנא דלא תליא בחיטוי, הא אין שום סבה למעטו].

(3) לגירסת רש"י בסוגיין, מעיקרא אמרינן דכל אונן טעון טבילה, ובתר הכי אמרינן דרק היכא דהסיח דעתו טעון טבילה, ולמסקנת סוגיין הדרינן למימר דלעולם צריך טבילה. [ולגירסת התוס' (כנראה מדבריהם בעמוד ב'), לא היה צד בגמ' דאונן יכול לאכול בלא טבילה]. ולענין נגיעה, בריש סוגיין סברינן דלפני טבילה אינו יכול לגעת, ולגירסת רש"י, אף אם טבל לא יועיל לו כל שהוא אונן. אבל אם לא הסיח דעתו יש צד בגמ' דכלל לא טעון טבילה ואף דאינו יכול לאכול משום אנינות, מכל מקום אינו אסור בנגיעה. ולמסקנת סוגיין כלל לא אסור בנגיעה. ולגירסת התוס', מעיקרא סברינן דבלא טבילה וודאי דאסור לו לגעת, ואם טבל, אם הסיח דעתו אכתי אסור. ואם לא הסיח דעתו שרי.

(4) אם הסיח דעתו אף מטומאת מת, טעון הזאה שלישי ושיעי. ואם הסיח דעתו רק מטומאת שרץ, טעון הערב שמש. ואם הסיח דעתו רק מדבר המטמא קודש ואינו פוסל תרומה, לקודש טעון טבילה ולתרומה שרי בלא טבילה.

ד. (1) בהיכא דאמר דלא נזהר כלל מטומאה, כולם אסורים משום טומאה. ואם אמר נזהרתי משמירת הסל ולא נשמרתי משמירת המגריפה, אם לא נזהר משמירת המגריפה מאב הטומאה, אף הסל והגרוגרות נטמאו, ואם שמרה מאב הטומאה ולא שמרה מדבר הפוסל לתרומה, הסל גופיה וודאי טהור, דהא אף אם נטמאה המגריפה, אינה מטמאה את הסל, והגרוגרות התרומה טהורות. ובמגריפה אסור להשתמש קודש. והתוס' כתבו, דאי המגריפה נטמאה במעת לעת שבנדה, המגריפה אף תטמא את הקודש. והוכיחו מינה בסוגיין דמשכחת לה דישמור רק מטומאה פלונית.

(2) משכחת לה באוכל שלישי של תרומה או שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה, דאסור לו לאכול תרומה אבל מותר לו לגעת. ודעת ר' אבא בר ממל, דאף אונן עשאוהו טמא רק לענין אכילת קודש ולא לענין נגיעה.

(3) נחלקו בה ר' יהודה ור' שמעון, דר' יהודה סבר דאף בליה הוא אונן ואסור בקדשים. ודעת ר' שמעון דרק מדרבנן אסור, ומכל מקום לענין פסח דיש בו כרת לא העמידו דבריהם, ולדעת ר' ירמיה מדיפתי, בליל פסח דהותר לפסחים הותר אף לשאר קדשים. אבל שאר קדשים בשאר ימות השנה, העמידו דבריהם במקום עשה. ודעת רב אסי, דרק בפסחים התיירו. והיכא דמת מאתמול ונקבר היום אין לו כלל דין אנינות ושפיר אוכל אף בשאר קדשים. [ודעת רב מרי לקמן, דאף ר' שמעון מודה דאנינות ליל מיתה מדרבנן].

(4) דעת ר' שמעון דבכל הקרבנות אינו יכול להביא כשהוא אונן, משום דכתיב "זבח שלמים קרבנו" וילפינן מינה דכל הקרבנות רק כשהוא שלם הוא מביא. ודעת רב חסדא ורב ששת, דבפסח יכול להביא אף באנינות, משום דסבר דכיון דעיקרו לאכילה, אזלינן רק

בתר שעת אכילה. [וברשי" משמע דכל האיסור הוא אסמכתא בעלמא]. ודעת אביי לקמן לחלק בין נעשה אונן קודם חצות דאינו מביא פסחו, להיכא דנעשה אונן לאחר חצות שכבר התחייב בפסחו, ואין אנינות חלה עליו לבטלו מפסחו.

ה. (1) לשיטת רב מרי, אף ר' שמעון מודה דאנינות לילה מדאורייתא, ומשום הכי אף פסח אינו יכול לאכול. אבל ליל קבורה אינו אסור אלא מדרבנן, ובפסח לא העמידו דבריהם, והיכא דהותר לו משום פסח הותר לו אף בשאר קדשים, ורק בשאר ימות השנה אסור עליו לאכול בקדשים אף בליל יום קבורה. ומבואר מדבריו, דאילו משום הבאה רק בשאר קרבנות איכא איסורא, אבל בפסח אילו היה יכול לאכול אף היה יכול להביא באנינות.

(2) לדעת אביי, היכא דמת לו מת קודם חצות דכבר חל עליו האנינות, אינו יכול להביא את פסחו. אבל אם מת לו מת רק אחר חצות דכבר חל עליו חיוב דפסח, החיוב דפסח דוחה את האנינות ושפיר מביא את קרבנו. והוכיח לשיטתו מהא דמצינו סתירה בדעת ר' עקיבא האם מצוה להטמא לקרוביו בערב פסח או לאו, ועל כרחך דהכי מיתרצא דשאני בין קודם חצות לאחר חצות. ואף התירו לו לאכול דאי לאו הכי, מימנע ולא עביד, אי נמי דלאו אורח ארעא לחייבו קרבן בלא היתר אכילה. ועל כרחך דסבר דאכילת פסחים לא מעכבא, דאי סבר דמעכבא, מנליה דאנינות לילה רק מדרבנן, נימא דאף דמדאורייתא היא מכל מקום כיון דכבר חל עליו חובת פסח קודם אנינות אף יוכל לאכול משום דמעכבא.

(3) דעת אביי דלעולם אזלינן בתר הראשון הבא עליו, אמנם יש צד בגמ' דלר' עקיבא דיש מצות עשה מצות עשה דטומאה עדיפא משום דאין לה תשלומים ולא דמי לפסח דיש לו תשלומים בפסח שני. ולר' ישמעאל דאין לו מצוה להטמאות, אדרבה ילפינן מדכתיב גבי נזיר ולאחותו יתירא דלא יטמא בערב פסח.

ו. (1) רבא ביאר דלעולם כל שמת לו מת בערב הפסח, אינו מביא פסחו, אבל היכא דכבר הביא פסחו ומת לו מת, שפיר יכול לאכול עתה בפסח, משום דאכילת פסחים מעכבא. וכתבו התוס', דלא תליא בפלוגתא אי אכילת פסחים מעכבא אי לאו, אלא דכיון דכולי עלמא מודו דיש מצוה באכילת הפסח, לא העמידו רבנן דבריהם ומשום הכי אוכל.

(2) יום ליקוט עצמות אינו מחייב אבלות, אלא מדרבנן אסור באכילת קדשים וטובל ואוכלן בערב. והשומע על מתו שמועה קרובה נוהג אבלות ז' ושלשים, וכן אסור באכילת קדשים, אלא דלענין פסח לא החמירו עליו ודינו כיום ליקוט עצמות דשרי לאוכלן בערב עם טבילה. ודעת רבה בר רב הונא, דבאכילת פסחים הקילו אפילו שמע שמועה בלילה.

(3) ברישא אמרינן דיום שמועה לענין אבלות הוא כיום קבורה, ולענין אכילת פסחים הוא כיום ליקוט עצמות, ומשמע דאילו יום קבורה אסור באכילת פסחים לערב. ואילו בסיפא אמרינן דאחד זה ואחד זה טובלים ואוכלים בקדשים לערב, ועל כרחך דלא קאי על יום שמועה וליקוט דבהו איירי, אלא על יום קבורה. ורב חסדא תירץ דתנאי הם דנחלקו האם יום קבורה תופס את לילו או לאו, והיכא דתופס את לילו אסור אף בפסחים [משום דרוב הפעמים הוא גם יום מיתה]. ולדעת רבה בר רב הונא, מאי דקתני דיום קבורה אסור, הוא ביום קבורה גופיה, דנקבר על ידי גויים בליל ט"ו, וסיפא דתני דשרי היינו דנקבר ביום י"ד דעתה הוא רק ליל יום קבורה.

(4) מסקינן דרבי לחומרא וכדתני באיך ברייתא דרבי אמר דמתאונן עליו אפילו לא נקבר אלא עד עשרה ימים, וחכמים אומרים דאינו מתאונן עליו אלא אותו יום. ועל כרחך דביום קבורה שאינו יום מיתה פליגי, דהא פשיטא דכל עוד שלא נקבר יש עליו דיני אנינות, ובהא לא קאמרי רבנן דאינו אסור אלא אותו יום, ופליגי בליל יום קבורה, דלרבי אסור אפילו שאינו יום מיתה, ולחכמים אינו אסור אלא אותו יום ולא לילה.

ז. (1) "כי כן צויתי" הנאמר במנחה ביאורו דמשה אמר לאהרון דנצטוה מפי הגבורה להתיר לאוכלה באנינות. "כאשר צויתי" הנאמר בחטאת, לרש"י ביאורו דמשה אמר דכבר צויתי אותכם בשעת מיתת נדב ואביהוא דאין עליכם כלל איסור אכילה משום אנינות. ולתוס' ביאורו דמשה אמר להם השתא דכי היכי דשרי לאוכלה בלילה הוא הדין דשרי ביום. וכ"כאשר צויה ה'" אתי למימר דלא צויה כלום משל עצמו אלא מפי ה'. ולדעת שמואל על כרחך דהאי ברייתא לא סברה דמפני אנינות נשרפה, ולרש"י היינו משום דכיון דאמר להם דמפי הגבורה נאמר לו, לא יתכן דחזר בו. ולדעת רבא שפיר יש לומר דמשה דימה קדשי דורות לקדשי שעה ולבסוף חזר בו. והתוס' ביאורו, דלדעת שמואל לא יתכן דסברה דמפני אנינות נשרפה, משום דעל כרחך האי ברייתא סברה דאנינות לילה מותרת, דמשום הא סבר משה דאף אנינות יום מותרת. וכתב רש"י דלר' נחמיה אליבא דשמואל, כי כן צויתי הנאמר במנחה אינו משום אנינות, אלא משום עצם הדין דמנחת ציבור נאכלת, ולענין אנינות משה סבר מדעתו דאין שום צד לאסור.

(2) לר' יהודה ור' שמעון דסברו דמשום טומאה נשרפה, טענת משה הייתה דכיון דלא נפסלה משם פנים ומשום חוץ, ואף לא משום הקרבת אנינות, ואף משום טומאה בפשיעה אין לחוש, אמאי נשרפה. והשיבו לו דכיון דהוצרכו להמתין עד הערב משום אנינות יום דלא הותרה בקדשי דורות, נטמאה באונס ועל כן נשרפה. [אמנם לר' שמעון דאנינות לילה מדברי סופרים, ולדבריו ליכא למימר דהותרה אנינות באותו היום, צריך לומר דהא גופא השיב לו אהרון, דאין היתר לאכול קדשים באנינות, דילפינן קל וחומר ממעשר]. ולר' נחמיה אליבא דרבא דמשום אנינות נשרפה, טענת משה הייתה דהרי צויה לאוכלה באנינות, והשיב לו אהרון דשאני קדשי דורות ואף בלילה אין להתירה, דהא אנינות לילה מדאורייתא. [ולר' נחמיה אליבא דשמואל לשיטת רש"י דלא הותרה כלל אנינות, צריך לומר דהא גופא השיבו אהרון דאין היתר אכילה לקדשים כשהוא אונן].

ח. (1) לר' נחמיה דמפני אנינות נשרפה דלא הותרה אנינות אלא בקדשי שעה, מאי דכתיב "הן היום הקריבו" לרש"י היינו דקרנן זה לחובת היום הוא בא ואין לו היתר אכילה באנינות. והתוס' ביאורו, דאתי למימר דכיון דלא בני אהרון הקריבו אלא אהרון גופיה, לית לן למיפסל הקרבן משום הקרבת אונן. ומאי דכתיב "ותקראנה אותי כאלה" היינו דמחמת האנינות שקרתה היום נשרפה. ומאי דכתיב "ואכלתי חטאת היום" היינו חטאת שהיא חובת היום. ולרבנן, מאי דכתיב "הן היום הקריבו" לרש"י היינו, דאין לפסול משום הקרבת אנינות, דהא לא בני אהרון הקריבו. ולתוס' היינו דיום גופיה מעולם לא הותר באכילה באנינות, ועל כן המתינו ללילה. ומאי דכתיב "ותקראנה אותי כאלה" בא אהרון לומר דאף אם היה קורה לו כאלה וכאלה לא היה מטמא הקרבן בפשיעה. ומאי דכתיב "ואכלתי חטאת היום" היינו דיום גופיה לא שרי.

(2) חטאת שעיר ראש חודש נשרפה, כדכתיב "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה". ואי משום טומאה, נחא אמאי שרפו רק אותה. ואי משום אנינות, צריך לומר דדווקא היא נשרפה משום שהיתה קדשי דורות ולא נאמר עליה ההיתר דאנינות. והתוס' נשאר בתימה אליבא דהאי מאן דאמר לשמואל לפירוש רש"י דכלל לא היה היתר אנינות ואף לא בקדשי שעה.

(3) אי נימא דנטמאה, נחא דהא כולם אסורים באכילתה. ואי נימא דמשום אנינות לא אכלה, צריך לומר דפנחס לא נתכהן עדיין, ומשה לא היה דינו ככהן לחלוק בקדשי שמים, אי נמי דכיון דהיה טרוד בשכינה לא היה אפשר לסמוך עליו לענין אכילה.

4) לדעת ר' אלעזר דנתכהן ממעשה זימרי, נחא בפשיטות הקרא דכתיב "והיתה לו ולזרעו אחריו". ומאי דכתיב "וישמע פנחס הכהן" היינו דמשעה זו נתייחס זרעו לענין שממנו תהיה הכהונה הגדולה. ולדעת רב אשי דנתכהן רק משעה שעשה שלום בין בני גד וראובן לכלל ישראל, הקרא דכתיב "וישמע פנחס הכהן" מתפרש כפשוטו. והקרא ד"והיתה לו ולזרעו אחריו" נאמר גבי ברכה, ולרש"י היינו דעתיד להתכהן, ולתוס' היינו דבירכו הקב"ה שיהיה כהן, אמנם תלוי הוא במשיחת העם, ולא משחוהו עד שהשכין שלום. ולר' יהודה ור' שמעון דאמרי דנתכהן מעיקרא, צריך לומר דוהיתה לו היינו ברכה, וישמע פנחס הכהן היינו דהתייחסו בניו לכהונה גדולה.

ט. 1) למאן דאמר דמשה לא היה כהן, הרי מצינו זר אוכל בקדשי קדשים במילואים. ולמאן דאמר יש מנחה בבמה, מצינו זר אוכל מנחה דהיא קדשי קדשים. והובא בסוגיין כדי להקשות על רב דאמר דמשה רבינו כהן גדול היה, דמהא דאמרינן דמצינו זר שאכל בקדשי קדשים, על כרחך דהיינו משה דאכל במילואים, ודחינו, דשפיר משכחת לה במנחה בבמה [דאילו שאר קדשי קדשים אינן קריבים בבמה].

2) לדעת רב היה חולק בקדשים, אמנם מסקינן לקמן דהוא פלוגתא דתנאי, דרב סבר כיש אומרים דמשה התכהן לעולם, והיינו דכתיב משה ואהרן ככהניו, וכן כתיב דרק בני משה התייחסו על שבט הלוי. ולדעת חכמים משה לא התכהן כלל, והיינו דכתיב "ויהי אף ה' במשה" וכתיב בתריה "הלא אהרון אחיך הלוי" ואמר רשב"י דהיינו הרושם של החרון אף, דאף דאמרתי דאהרון יהיה לוי, מעתה אומר שמשה יהיה הלוי ואהרון יהיה הכהן. ודעת חכמים שרק בשבעת ימי המילואים משה היה כהן. ולענין ראיית נגעים, כולי עלמא מודו דאבני אהרון קפיד קרא.

3) יבמה היה מלך, ובעלה היה כהן גדול, ובנה אלעזר היה סגן, וכן בנה פנחס היה משוח מלחמה, ואחיה נחשון היה נשיא שבט. ומסקינן דאף דקתני מלך ולא קתני כהן גדול, אינו סותר לדברי רב, משום דיש לומר דהיה אף מלך. ומאי דאמרינן דהיה מלך אינו סותר לדברי עולא דביקש משה מלכות ולא ניתנה לו, דמה דלא ניתן לו היינו מלכות עולם ולזרעו אחריו.

4) למאי דאפכינן, לריש לקיש יש לנהוג עמו בעזות פנים, והיינו דכתיב "ונצבתו לקראתו" דרך עזות, וכן מצינו דכשיצא משה בחרי אף, סטרו לפרעה. ולר' יוחנן יש לנהוג בו דרך כבוד, והיינו דכתיב "ונצבת לקראתו" לפי רום מעלתו. וכן מצינו דצריך לנהוג בהם אימה, כדחזינן דמשה לא אמר שפרעה ירד בעצמו לבקשם שיצאו אלא אמר וירדו עבדיך. וכן מצינו שאלהו רץ לפני אחאב דלא אורח ארעא דאחאב המלך ילך יחידי.

5) מסקינן דהיינו מלכות עולם לו ולזרעו. ואף דשאל דכתיב ביה "הלום" לא ניתנה המלכות לזרעו, מכל מקום איש בושת בנו מלך תחתיו. אי נמי, דכיון דהגיס דעתו נלקחה ממנו המלכות.

י. 1) בעל מום אוכל בקדשים כדכתיב להדיא "בקדשים יאכל", ומסקינן דאף חולק בקדשים בין במום עובר ובין במום שאינו עובר, בין בקדשי קדשים ובין בקדשים קלים, מדכתיב "כל זכר" במנחה בחטאת ובאשם. ודעת רב ששת דאי תני מום עובר לא הוי ילפינן מינה מום שאינו עובר, דיש לומר דדווקא מום עובר הקילו, ודעת רב אשי, דאדרבה יש לומר דדווקא במום שאינו עובר חס רחמנא עליה, אבל מום עובר ימתין עד שיעבור דומיא דטומאה.

2) קמשמע לן רק הא מילתא דמי שאינו עובר אינו חולק ואתי לאפוקי קטן, אבל לא בעל מום דהא איכא ריבויא. דליכא למימר דאתי נמי לדיוקא הא מי שעובר חולק, דהא טמא בקרבן ציבור דעובד, אינו חולק.

3) לתנא דמתניתין עיקר הקפידא היא על שעת הזריקה, ודרשינן רק לרישא דקרא ד"המקריב את דם השלמים" כדאשכחן באידך קרא "הזורק את דם השלמים. ולדעת אבא שאול בעינן נמי דיהיה טהור בשעת הקטר החלבים, דדרשינן נמי לסיפא דקרא "ואת החלב". ואיבעיא לן בגמ' אי בעינן טהור משעת זריקה עד שעת הקטרה, או דסגי טהור בשעת זריקה ובשעת הקטרה ואף דהיה טמא בנתיים.

4) נאמר הוא בחטאת דכתיב "הכהן המחטא", ובמנחה דכתיב "לכהן המקריב", ובחזה ושוק של שלמים דכתיב "לכהן הזורק את דם השלמים". אבל בבכור לא נאמר, דלא כתיב ביה לכהן הזורק, אלא "ובשרם יהיה לך" ומשמע אפילו לכהן אחר שלא זרק.

יא. 1) מותר אשם היינו תמורת אשם או אשם שמתו בעליו או כיפרו, דקיימא לו דירעו עד שיסתאבו ויפלו לנדבה, ונחלקו ר' אליעזר ורבנן בתמורה, האם הוי נדבת יחיד ונסכיה עליו, או דהוי נדבת ציבור ונסכיה משל ציבור. ולענין עורה כולי עלמא מודו דהעור לכהנים, וילפינן לה ממדרשו של יהוידע כהן גדול דכתיב באשם גם לה; וגם לכהן, והיינו בהאי גוונא דיפול לנדבה ויקח בו עולות הבשר לה; והעור לכהנים.

2) במתפיס תמימים אשכחן פלוגתא בתמורה האם מדאורייתא חלה עליה קדושת בדק הבית, או דלא חלה עליה ואינו יוצאה מידי מזבח. ואי נימא דחל עליה קדושת בדק הבית, פשיטא דאין עורה לכהנים, ואף אי נימא דאינו יוצאה מיד מזבח, מכל מקום אין עורה לכהנים, משום דכתיב "עולת איש" פרט לעולת הקדש, ואף עורה ישרף. והמקדיש נכסיו והיו בהם בהמות הראויות למזבח, לר' אליעזר כולם ימכרו לצורך קרבנות הראויות להם והדמים יפלו לבדק הבית, ופשיטא דאם הופשט קודם פדיה, דהעור שייך לבדק הבית. ודעת ר' יהושע דאדם מחלק הקדשו, והראויות לעולה יקרבו הם עולה, ואין עורן לכהנים משום דאינו שייך למזבח חל עליה קדושת בדק הבית, והנקבות ימכרו לצורך עולות, דמסתמא כוונתו שיהיו הכל למזבח דומיא דהני הקדושים לבדק הבית, והעור נמי למזבח, משום דלא הוי עולת איש.

3) עורה לכהנים. וכתבו התוס' דמעולת הקדש ממעטינן דווקא עולה השייכת לבדק הבית. ואף למאי דסלקא דעתין למעט נדבת ציבור הבאה ממותרות, מכל מקום עולת התמיד דמעיקרא לא היתה לאיש פלוני לא ממעטינן לה.

4) עולת אשה התרבתה מדכתיב "עור העולה". וילפינן מינה אף עבד, דלענין מצוות ילפינן להו בגזירה שוה לה לה. ועור עולת הגר, בגוונא דהוא חי, פשיטא דעורה לכהן ככל עולה. אבל אם הוא מת ואין לו יורשין, כיון דכתיב "עולת איש" דעת ר' יוסי בר יהודה דממעטינן לה מעור לכהנים.

יב. 1) מסקינן דנאמר הוא אף בשאר קדשי קדשים. ולתנא קמא ילפינן לה מדכתיב ריבויא "אשר הקריב", ומאי דקתני עור העולה, היינו למימר דדוקא קדשי קדשים כעולה נאמר בהו דעורן לכהנים. ור' ישמעאל יליף לה מקל וחומר, דמה עולה שאין לכהן בבשרה יש לו בעורה, קדשי קדשים דאף יש לו בבשרה, לא כל שכן שיש לו בעורה, ואין המזבח יוכיח משום דלעולם אין לו זכות בעור. ולרבי יליף לה מסברא, דהא לעולם דין העור הוא כבשר, ודווקא בעולה דמצינו חילוק בין עורה לבשרה, דהרי העור מופשט ורק הבשר עולה למזבח, הוצרך הכתוב לומר דעורה לכהן.

2) רבנן דרשו מאשר הקריב לרבות שאר קדשי קדשים, ומדכתיב לו יהיה ילפינן דטבול יום אינו חולק אף בעור, ור' ישמעאל דלדידיה אף אשר הקריב מיותר, מאשר הקריב ילפינן דטבול יום אינו חולק בעור, ומדכתיב "לו יהיה" ילפינן גזירה שוה מאשם להא דעצמות עולה לכהנים.

3) רק היכא דנזק דמו והוכשר לגבי מזבח נאמר דעורה לכהן, וילפינן לה מדכתיב "עולת איש" דעלתה לשם בעלים, ומכל מקום בשלא לשמה אף דלא עלתה, מכל מקום מרבינן ליה מדכתיב "עור העולה". והקשו דבמתניתין דעמוד א' מבואר דהכל תלוי בשעת הזריקה, ואילו במתניתין דעמוד ב' מבואר דהכל תלוי בשעת הפשט, דאם אירע פסול קודם הפשט אין העור לכהנים. ואביי תירץ, דמתניתין סברה דתליא בהפשט, אמנם מסתמא לא היה הפשט קודם זריקה, משום דאין להשהות את הדם זמן רב, משום הכי מתניתין קמא תלתה ליה בזריקה. ודעת רבא דמתניתין סברה דאזלינן בתר שעת הזריקה, ומאי דתלתה מתניתין דידן בהפשט, היינו בנראה להפשט ולא נראה להפשט.

4) התם מבואר דהכהנים זכו בעורה. וכתבו התוס', דכיון דקודם הזריקה היה יכול אכתי להביא את גזילו, לא חשיב כנפסל קודם הזריקה, אלא דמי לנמצא פסולו אחר הזריקה דעורו לכהנים.

יג. 1) לדעת ר' אליעזר אף אם אין בשר הדם נזק, וילפינן ליה מדכתיב "ודם ובחיר ישפר". ולדעת ר' יהושע אם אין בשר אין דם, וילפינן ליה מדכתיב "הבשר והדם" נור' אליעזר דרשו דאף הבשר בזריקה, וילף מהכא דיש אייר בין כבש למזבח. ואם עבר וזרק, לדעת רש"י נחלקו ביה רבי וראב"ש, דלרבי הדם מרצה על העור בפני עצמו, ואף היכא דלא הועיל כלל לבשר, מכל מקום כיון דחזינן דבנטמא וביצא מודה ר' יהושע שבדיעבד יזרוק, חזינן דהקיל בהך דרשא דהבשר והדם, ולראב"ש אין הדם מרצה על העור בפני עצמו. ולדעת התוס' כיון דאין בשר אין דם אפילו לענין העור. ואם לא אבד אלא נטמא או יצא, אף ר' יהושע מודה דבדיעבד אם זרק זריקתו כשרה, אמנם לכתחילה לא יזרוק, וביאר רש"י דהוא משום דליכא הפסד כהנים, אבל אם זרק דעתה הוא עור עולה ואיכא הפסד לכהנים, זריקתו הועילה לענין להתיר עורו. והתוס' ביארו, דלא יזרוק משום דגזרינן אטו אבוד ושרוף, אבל לענין עורו, כיון דהוא הפסד כהן, לא גזרו.

2) מעולם לא ראה עור שהופשט שנשרף, משום דסבר כרבי דהזריקה מתירה את העור אף בגוונא דכבר הופשט, אי נמי משום דלא שכיחא שיפשיטו קודם זריקה. ומוכח דסבר נמי דאם נמצא טריפה בבני מעיים, אף דהיה פסולו קודם זריקה, מכל מקום כיון דאינו ניכר אלא לאחר הזריקה, הוי כנמצא פסולו לאחר הזריקה, ושרי לכהנים.

3) ר' עקיבא הוסיף דאף בכור בעל מום שנאכל לכהנים, אף דאם מת קיימא לן דנקבר ועורו אסור, מכל מקום אם נמצא טריפה בבני מעיים חשיב שחיטתו כזריקת הדם וכיון דנמצא פסולו רק לאחר השחיטה עורו שרי לכהן. ולא אמרה אלא בגוונא דהתירה מומחה. ואנן לא קיימא לן כדבריו.

יד. 1) פרים הנשרפין נשרפים חוץ לשלש מחנות בבית הדשן שהיה שם. ולדעת תנא קמא מטמא בגדים משעה שיצאו חוץ לחומת העזרה, ואפילו אם הראשונים כבר יצאו, אין האחרונים שלא יצאו מטמאים בגדים. ולדעת ר' שמעון אין מטמאין אלא משיצת האור ברובן. 2) היה שלשה בית הדשן, אחד בעזרה שהיה משמש לפסולי קדשים ולאומורי קדשים קלים דדינם להיות בפנים, וכן לפרים הנשרפין ולשעירים הנשרפין שאירע בהן פסול קודם זריקה, ולדעת לוי אף לאירע בהם פסול אחר זריקה קודם שיצאו. ואחד היה בבירה, ולר' יוחנן היינו מקום ששמו בירה שהיה בהר הבית, ולריש לקיש כל הר הבית נקרא בירה, ששם היו שורפין את הפרים הנשרפין והשעירים הנשרפין שאירע להם פסול לאחר זריקת הדם, או לדעת לוי שאירע להם פסול בשעת יציאה. והיה עוד בית הדשן שלישי מחוץ לשלש מחנות שהיה משמש לשריפת הפרים והשעירים הנשרפין כדינם.

3) לענין אימוריהן הוא פלוגתא דר' שמעון וחכמים האם יש פיגול אף בחטאות הפנימיות, ואף לר' שמעון דאין פיגול, פסול מיהא איכא. ולענין בשרן הנשרף, אם חישב עליהם לאוכלם או לשורפן למחר, אינו פוסל, משום דרק מחשבה בדבר אכילה בראוי לאכילה חשיבא פיגול, ואם הלינן הוא איבעיא בגמ' ולא איפשטא.

4) מסקינן דלינה פוסלת בקטורת ואף מחשבה פוסלת בה, משום דסוף סוף הוי אכילת מזבח. וכתבו התוס' בשם רש"י דאין ללמוד מקטורת של שאר ימות השנה לקטורת יום הכיפורים, משום דאיכא למימר דדווקא קטורת של כל השנה דטעונה כלי יש לומר דהתקדשה ולינה פוסלת בה, אבל של יום הכיפורים דמיעקר דינא לא בעיא כלי, איכא למימר דלא פסלה בלינה.

5) אי נימא דיש בהו פסול לינה, איכא למימר דאיירי בפסול טומאה או לינה. ואי נימא דאין לינה פוסלת בה, איכא למימר דאיירי בפסול יוצא קודם ומנו ופסול טומאה. והיינו דווקא אי נימא דאיכא בהו פסול יוצא.